

I. CIUPERCĂ

UN NOU VOLUM PENTRU ROMÂNII DIN AFARĂ

Există români în afara granițelor țării, granițe pe cale de-a se „spiritualiza“... Trebuie să facem ceva pentru ei? Ce putem face? Trebuie să existe o strategie națională pentru această problemă? Este concepută pe termen scurt, mediu sau lung? Are loc această strategie între prioritățile momentului unei țări/unei lumi aflată în criză?

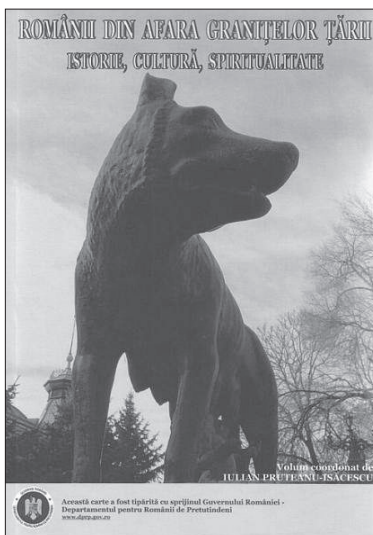
Acest început de serie de întrebări ne este prilejuit de volumul *Românii din afara granițelor Țării. Istorie, cultură, spiritualitate*. Cu o scrisoare de peste Prut de Claudia Partole, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2010, 348 p.), coordonat de domnul Iulian Pruteanu-Isăcescu. Obişnuim și noi să ne bucurăm de lucrul făcut și să admirăm pe cel desăvârșit.

Subliniem de la început nevoia de a înțelege năzuințele constructorilor Uniunii Europene – proces în derulare cu lumini și umbre, uneori cu scrișnete. Se explorează calea așezării relațiilor dintre statele europene componente printr-o ambițioasă schimbare de accente: de pe *confruntare*, pe *cooperare*; în acest caz minoritățile – și românii, pe unde există, sunt, în cele mai multe cazuri, minoritari – ar trebui să devină punți de înțelegere între state; obiect al unor politici oneste și inteligente. Nu scapă nimănui fațeta de destruc-turare națională a acestei construcții fără precedent: Uniunea Europeană; nici procesul de reaşezare a popoarelor pe un teritoriu care a căzut sub multe blesteme și mai ales sub acela al războaielor secolului al XX-lea.

Volumul asupra căruia ne-am oprit se remarcă prin varietate tematică, de stil și profunzime. Cea tematică este rezonabil organizată; structura rezultă și din voința de a se adresa unui public cititor cu disponibilități de receptare foarte diferite: de la amatorul entuziast de cuvânt scris frumos, la cercetătorul riguros și cu detaliile și căutător de profunzimi.

Conținutul este organizat pe patru secțiuni: *Istorie și civilizație românească* (cea mai amplă); *Limba și literatura română*; *Religie și spiritualitate* și *Petru Comarnescu (1905-1970)*.

Autorii lucrărilor au participat la simpozionul din 11-14 noiembrie 2010, desfășurat la Iași și la Chișinău. Se cuvine remarcată energia folosită în asigurarea continuității acestei inițiative concretizată în simpozioane organizate din 2001 și volume (10). O echipă de oameni inteligenți și harnici, condusă de doamna profesoară Areta Moșu, Vicepreședinte ale Asociației Astra, Președinte al Despărțământului Astra

„Mihail Kogălniceanu”-Iași, o flacăra..., asigură continuitatea efortului și calitatea îngăduită de împrejurări.

Volumul are o *Prefață* utilă semnată de domnul Iulian Pruteanu-Isăcescu; o *Scrisoare de peste Prut* către domnul Nicolae Turtureanu, semnată de Claudia Partole; un cuvânt al doamnei profesoare Areta Moșu (*Astra vă salută*).

Volumul merită citit și nu intenționăm să-l povestim; analiza sistematică a contribuțiilor nu intră în intențiile noastre și este și incompatibilă cu spațiul disponibil și cu aria noastră de competență. Putem remarca, ... luându-ne înălțime, faptul că volumul grupează „documente de suflet”... și documente propriu-zise; idei

interesante și preocupări finalizate sau pe cale de a atinge acest nivel. Prezența tinerilor în acest spațiu editorial se cuvine remarcată și investită firesc cu speranță. Am putea cita din concluziile contribuțiilor, atunci când ele există.

O mențiune deosebită vrem să formulăm în legătură cu secțiunea dedicată lui *Petru Comarnescu (1905-1970)*. Motive diverse, unele personale, favorizează disponibilitatea noastră de a recepta conținutul acestor pagini remarcabile, alături de alte contribuții, prin densitate și subtilitate.

Student fiind, în secolul trecut, eram printre cei atenți la evenimentele de cultură corelate cu personalități ale vremii cu reputație consolidată. Așa am ajuns în sala în care conferențiau un Petru Comarnescu, un Carlo Tagliavini (1903-1982); actori ca Ștefan Ciobotărașu; profesori de renume și savanți. Căutam chei de înțelegere a lumii la cei inițiați; vroiam să înțelegem cum s-ar mai putea articula o cultură temeinică.

Petru Comarnescu ne-a impresionat ca o prezență cu farmec, un verb consistent și scînteietor, un orizont livresc halucinant, însoțit de o neobișnuită capacitate de a focaliza pe detaliu; o sărbătoare, ușor umbrată de „prăvălirea” autorului asupra calității prestației Marinei Badea, artistă trecută la cele veșnice, cu familie cu tot, la 4 martie 1977.

Și sub impresia puternică a oratorului am căutat cărți scrise și m-am bucurat citindu-i, la Biblioteca Academiei, în București, raportul întocmit ca bursier Rockefeller către autoritățile românești. Mai apoi, destinul lui Petru Comarnescu m-a interesat din unghiuri diferite: l-am frecventat cu dorința de a mă lăsa ajutat de el să mă uit pe priveliștile americane; l-am inclus între destinele care ar trebui observate din postura acelora sfărîmate sau contorsionate sub presiunea regimurilor politice, începînd cu cele dictatoriale/totalitare.

Apreciem drept inspirată ideea celor care au conceput volumul prezentat de noi de a introduce un asemenea profil și a-l explora din unghiul specificității culturii românești într-o lume în care tendința omogenizării este tot mai persistentă, putând deveni chiar amenințătoare.

Trei contribuții dau consistență acestei secțiuni: *Petru Comarnescu – Comisarul buneii credințe...* (Valentin Ciucă); *Petru Comarnescu și „specificul național”* (Victor Durnea) și *Portret de traducător: Petru Comarnescu* (Daniela Lingurar-Hăisan).

Cu note specifice ce țin de experiența și sensibilitatea fiecăruia, cei trei autori reușesc să ilumineze binefăcător personalitatea lui Petru Comarnescu, atât de plină de sugestii și impulsuri.

La nivelul informației de care dispunem, volumul coordonat de domnul Iulian Pruteanu-Isăcescu apare ca o realizare vrednică de subliniat și prin corelare cu puținătatea mijloacelor financiare la îndemână. Tocmai de aici pornim în limitarea drastică a sugestiilor pentru viitor. Ar

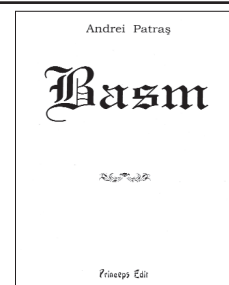
fi fost utilă o listă a autorilor cu date minime despre experiența lor; cititorul/recenzentul ar putea aprecia mai aproape de realitate locul contribuției din volum în activitatea autorului; am putea astfel atenua impresia de improvizare declanșată și prin corelarea cu strategia națională și mijloacele aferente pe relația cu românii din afară. De asemenea, la o așa varietate tematică, un indice de nume, sau altfel conceput, ar putea contribui la apropierea volumului de cititori.

Așa cum se prezintă, tomul îndreptățește speranța păstrării continuității și amplificării performanțelor. Purtăm în noi convingerea că energia consumată cu organizarea simpozionului și cu gruparea contribuțiilor în volume are efecte binefăcătoare asupra românilor aflați în lume; le consolidează sentimentul că aparțin la ceva; la limba și cultura românească, sentiment util în această lume marcată și de reșezarea valorilor. Cu această a doua patrie, în minte și în suflet, ei pot deveni cetățeni mai valoroși și mai respectați în patria de adopție.

George BĂDĂRĂU

ANDREI PATRAȘ – BASM

Având ca punct de plecare folclorul, **Andrei Patraș** poetizează în maniera-i caracteristică, pe tema genului, împrumutată din romantismul german. Poate, nu întâmplător, poetul apelează la o grafică în tonuri fantastice și la caractere gotice pentru a sugera o anumită atmosferă. În viziunea sa, basmul are un rol formativ, în care se disting cele trei îngenuncheri inițiatice. După formula de început, cu timpuri imemorabile („În vremurile de demult, uitate”), sunt creionate personaje hiperbolizate („uriașii”), un bătrîn, mari palate și cadrul se delimitează în opoziția *pustiu-împărăție*. Eroul este și de data aceasta un prinț lunatic, însingurat, aspirînd spre Absolutul sugerat de „văi stelare”, înrudit cu prințul din *Levant* din *Mistrețul cu colți de argint* al lui Ștefan Augustin Doinaș, dar și cu emirul din *Noaptea de decembrie* de Al. Macedonski.

Primind binecuvîntarea tatălui, prințul se pregătește de plecare, însoțit de alaiul împărătesc pînă la hotar, element care semnifică ruptura dintre două lumi: „Lăsă palate și curtenii mii/ Și neînduplecat lăsă cetății./ Lăsă făgăduite avuții./ Spre miazăzi porni-n pustietăți”. Eroul rătăcește pe un drum nesigur, pustiu, cu imagini bizare, cu o realitate iluzorie („copaci de fum”), simboluri zoomorfe de sorginte populară („balauri”), obiecte magice („comori vrăjite”), sonorități ale singurătății („ale pustiei cînturi”), aspre vînturi, cețuri medievale. Poetul a valorificat *motivul labirintului*, rătăcirea, pregătind inițierea într-un spațiu necunoscut, cu elemente ireale semnificate de epitețe metaforice, care trimit la metale nobile și pietre prețioase: „fluturi de aur”, „inorogi de argint”, „codru de smarald”, „libelule de mărgean”, care sugerează o cromatică de o anume noblețe, dar și artificialul. Luminile (cunoașterea) sunt relevate de dansul fluturilor de aur, dans avînd menirea întotdeauna să transmită un cod secret: „Dansează în fantastice lumini/ Pe boltă uriași fluturi de aur./

Sugrumă stînci zvîcnind rădăcini/ Ca niște cozi rănite de balaur.”. Eroul intră într-un spațiu spiritual, cu imagini mirifice, cuprinse de vrajă, cu păsări măiestre, o lună comparată cu un corn de fildeș, într-un cadru fantastic, unde vin zînelor și se prind într-o horă a ielelor. *Mitul lui Narcis* (ogîndirea în lac) adîncește enigmaticul. Intrarea zînelor în lac, simbol al purificării, configurează o atmosferă de basm: sunt goale dar înveșmîntate în raze, inocente dar tulburătoare pentru prințul care le contemplă, ascuns în ierburi, așteptînd îndurerat să iasă aleasa inimii. Măiestrele veneau din veșnicie, peste pajști adormite, sporind tînjirea prințului, pînă într-o seară, cînd are loc prima îngenunchere, primul pas spre cunoaștere (autocunoaștere), prin ogîndirea care îl condamnă la uitare, într-un somn profund: „Însă-nt-o seară prințu-ngenunchind/ Se ogîndește-n lacul fermecat./ Vîrtejuri de uitare îl cuprind/ Și-n somn de plumb el cade săgetat”. A doua zi destinul spulberă visul și totodată iubirea prințului. Urmează a doua îngenunchere; o ruptură în spațiul inițiat, după căderea din Eden, înțeleasă ca o moarte spirituală: „La căpătușii florilor, plîngînd./ Petale-a adunat îngenuncheat/ Și a jelit întruna pînă cînd./ Sfirșit, spre zări pierdute a plecat...”. În risipa unor petale, eroul deslușește un adevărat dezastru spiritual, jelește și se pregătește de întoarcere la realitate, în spațiul teluric, fără să fi atins iubirea absolută. În final, poezia sugerează a treia îngenunchere, în spațiul profan, unde timpul are altă măsură, îmbătrînirea este bruscă și moartea fizică, inevitabilă. La palatele părintești, prințul parcă se află sub semnul unui blestem și metamorfoza îl întoarce în spațiul mitic, spre începuturi: „...ajunse iar la părintești palate./ Cu ochii stînși se-opri lîngă-o fîntînă./ Privi spre curți pustii și scufundate./ Căzu-n genunchi și se făcu țărînă”. Reintegrarea în Marele Cosmos reface ciclul *viață-moarte*.